

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA TARIXIY TAFAKKUR VA MILLIY G'URURNI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI

Shoimova Nilufar Quvondiq qizi

Navoiy davlat universiteti

Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi

(maktabgacha ta'lim) mutaxassisligi

2-kurs magistranti

shoimovanilufar68@gmail.com

+998902331984

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarda tarixiy tafakkur va milliy g'ururni rivojlantirishning pedagogik asoslari yoritilgan. Shuningdek, bolalarda tarixiy tafakkurni shakllantirishning mazmuni, milliy g'urning ahamiyati hamda uni rivojlantirishda maktabgacha ta'lim tashkiloti, oila va tarbiyachining o'rni tahlil qilingan. Maqolada xalq og'zaki ijodi, milliy bayramlar, ko'rgazmali vositalar va o'yin faoliyati orqali bolalarda tarixiy ong va milliy qadriyatlarga hurmat hissini shakllantirish masalalari yoritilgan.

Kalit so'zlar: tarixiy tafakkur, milliy g'urur, maktabgacha ta'lim, pedagogik asoslar, milliy qadriyatlar, tarbiya, xalq og'zaki ijodi, vatanparvarlik, tarixiy ong, maktabgacha yoshdagi bolalar.

Аннотация: В данной статье раскрываются педагогические основы развития исторического мышления и национальной гордости у детей дошкольного возраста. Также проанализированы содержание формирования исторического мышления у детей, значение национальной гордости, а также роль дошкольной образовательной организации, семьи и воспитателя в данном процессе. В статье освещаются вопросы формирования исторического сознания и уважения к национальным ценностям посредством устного народного творчества, национальных праздников, наглядных средств и игровой деятельности.

Ключевые слова: историческое мышление, национальная гордость, дошкольное образование, педагогические основы, национальные ценности, воспитание, устное народное творчество, патриотизм, историческое сознание, дети дошкольного возраста.

Abstract: This article highlights the pedagogical foundations of developing historical thinking and national pride in preschool children. It also analyzes the content of forming historical thinking in children, the importance of national pride, and the role of preschool educational institutions, family, and educators in this process. The article discusses the formation of historical awareness and respect for national values through folklore, national holidays, visual materials, and play-based activities.

Keywords: historical thinking, national pride, preschool education, pedagogical foundations, national values, upbringing, folklore, patriotism, historical awareness, preschool children.

Kirish

Bugungi rivojlanayotgan davrda yosh avlodni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalash, ularda tarixiy xotira va milliy g'ururni shakllantirish muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, maktabgacha yosh davri bolaning shaxs sifatida shakllanishida eng muhim bosqich bo'lib, bu davrda bolaning dunyoqarashi, Vatanga bo'lgan munosabati, milliy qadriyatlarga hurmati va tarixiy tushunchalari shakllana boshlaydi. Shu sababli maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarda tarixiy tafakkur va milliy g'ururni rivojlantirish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Tarixiy tafakkur – bu insonning o'tmishni anglash, tarixiy voqealar va ajdodlar merosiga nisbatan qiziqish va hurmat bilan qarash qobiliyatidir. Milliy g'urur esa o'z millati, tili, madaniyati, urf-odatlarini va tarixidan faxrlanish hissidir. Ushbu tushunchalar bolalarda erta yoshdan boshlab shakllantirilsa, ular kelajakda o'z xalqiga sodiq, ma'naviy barkamol va vatanparvar shaxs bo'lib voyaga yetadi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarda tarixiy tafakkur va milliy g'ururni rivojlantirish pedagogik jihatdan to'g'ri tashkil etilgan ta'lim-tarbiya jarayoniga bog'liqdir.

Tarbiyachi bolalarning yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda

ularga tarixiy obrazlar, milliy qahramonlar, qadimiy shaharlar, xalq og‘zaki ijodi va milliy qadriyatlar haqida tushunchalar berishi lozim.

Tarixiy tafakkur tushunchasi va uning mohiyatiga to‘xtalib o‘tamiz. Tarixiy tafakkur insonning tarixiy jarayonlarni anglash, o‘tmish va bugun o‘rtasidagi bog‘liqlikni tushunish qobiliyatini ifodalaydi. Maktabgacha yoshdagi bolalarda bu tushuncha sodda va obrazli ko‘rinishda shakllanadi. Ular ertaklar, rivoyatlar, afsonalar, tarixiy qahramonlar haqidagi hikoyalar orqali tarixiy voqealarni tasavvur qila boshlaydilar. Bolalarda tarixiy tafakkur quyidagi yo‘nalishlarda rivojlanadi:

- tarixiy shaxslar haqida dastlabki tushunchalarni hosil qilish;
- milliy bayramlar va urf-odatlarining mazmunini anglash;
- qadimiy obidalar va tarixiy maskanlarga qiziqish uyg‘otish;
- xalqning o‘tmishdagi hayoti haqida sodda tasavvurlarni shakllantirish;
- milliy qadriyatlarni qadrlash hissini rivojlantirish.
- Maktabgacha yoshdagi bolalarda tarixiy tafakkurni rivojlantirishda ko‘rgazmalilik,

o‘yin va badiiy vositalardan samarali foydalanish zarur. Masalan, Amir Temur, Jaloliddin Manguberdi, Alisher Navoiy kabi tarixiy shaxslar haqida sodda hikoyalar aytib berish orqali bolalarda ajdodlarga nisbatan qiziqish va hurmat hissi shakllantiriladi. Tarixiy tafakkur bolalarning xotira, tasavvur va nutq rivojiga ham ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi. Bola o‘tmish haqida ma‘lumot olgani sari unda milliy o‘zlikni anglash jarayoni kuchayadi.

Milliy g‘ururni shakllantirishning ham muhim ahamiyati bor.

Milliy g‘urur – bu insonning o‘z xalqiga, millatiga va Vataniga bo‘lgan faxr hissidir. Maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy g‘ururni shakllantirish kelajakda ularning vatanparvar, ma‘naviy yetuk shaxs bo‘lib voyaga yetishiga xizmat qiladi.

Bolalarda milliy g‘ururni rivojlantirish quyidagi omillar orqali amalga oshiriladi:

- ona tiliga muhabbat uyg‘otish;
- milliy urf-odat va an‘analarni o‘rgatish;
- milliy kuy-qo‘shiqlar va xalq o‘yinlaridan foydalanish;
- xalq ertaklari va maqollarini o‘rgatish;

- milliy bayramlarni nishonlash jarayonida faol ishtirok ettirish.

Maktabgacha ta'lim tashkilotida Navro'z, Mustaqillik kuni, Konstitutsiya kuni kabi bayramlarni tashkil etish bolalarda milliy faxr hissini kuchaytiradi. Bayram tadbirlarida milliy kiyimlar, milliy taomlar va xalq o'yinlaridan foydalanish orqali bolalar milliy madaniyatni amaliy jihatdan his qiladilar.

- Milliy g'urur bolaning o'ziga bo'lgan ishonchini ham mustahkamlaydi. O'z xalqining buyuk tarixga ega ekanligini bilgan bola o'zini qadrlay boshlaydi. Bu esa uning ma'naviy va ijtimoiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotida tarbiyachi bolalarda tarixiy tafakkur va milliy g'ururni shakllantirishning asosiy subyekti hisoblanadi. Tarbiyachining nutqi, muomalasi va shaxsiy namunasi bolalarga kuchli ta'sir ko'rsatadi.

Tarbiyachi: milliy qadriyatlarni hurmat qilishi, tarixiy bilimlarga ega bo'lishi, bolalarda qiziqish uyg'ota olishi, innovatsion pedagogik metodlardan foydalanishi kerak. Tarbiyachi bolalar bilan samimiy suhbatlar tashkil etib, ularga Vatan, ajdodlar va milliy qadriyatlar haqida tushunchalar beradi.

Shu bilan birga, ota-onalar bilan hamkorlik qilish ham muhimdir. Oilada berilgan tarbiya bog'chadagi ta'lim bilan uyg'unlashganda natija samarali bo'ladi. Bolalarda milliy g'urur va tarixiy tafakkurni shakllantirishda oila muhim o'rin tutadi. Bola dastlab oilada milliy qadriyatlar bilan tanishadi. Ota-onaning milliy urf-odatlariga hurmati bolaning ongiga ham singadi.

Mahalla ham yosh avlod tarbiyasida muhim ijtimoiy institut hisoblanadi. Mahallada o'tkaziladigan milliy bayramlar, xalq sayillari va ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar bolalarda milliy birlik hissini shakllantiradi.

Bog'cha, oila va mahalla hamkorligida: tarixiy joylarga sayohatlar, milliy bayram tadbirlari, "Ajdodlar merosi" mavzusidagi uchrashuvlar, xalq hunarmandchiligi ko'rgazmalari tashkil etilishi mumkin. Bunday hamkorlik bolalarda tarixiy xotira va milliy qadriyatlarga sodiqlikni kuchaytiradi.

Xulosa

Maktabgacha yoshdagi bolalarda tarixiy tafakkur va milliy gʻururni rivojlantirish barkamol avlod tarbiyasining muhim yoʻnalishlaridan biridir. Bu jarayon bolalarda Vatanga muhabbat, ajdodlarga hurmat va milliy qadriyatlarga sodiqlik hissini shakllantiradi. Tarixiy tafakkur bolalarning oʻtmishni anglashiga xizmat qilsa, milliy gʻurur ularda oʻz xalqidan faxrlanish tuygʻusini rivojlantiradi. Ushbu sifatlarni shakllantirishda maktabgacha taʼlim tashkiloti, oila va mahalla hamkorligi muhim ahamiyatga ega. Pedagogik jihatdan toʻgʻri tashkil etilgan taʼlim-tarbiya jarayoni orqali bolalarda tarixiy xotira, milliy oʻzlik va vatanparvarlik tuygʻularini samarali rivojlantirish mumkin. Natijada kelajakda milliy qadriyatlarga sodiq, maʼnaviy yetuk va barkamol avlod voyaga yetadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Oʻzbekiston Respublikasining “Taʼlim toʻgʻrisida”gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
2. Oʻzbekiston Respublikasining ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qoʻyiladigan davlat talablari. – Toshkent, 2022.
3. “Ilk qadam” maktabgacha taʼlim tashkilotining davlat oʻquv dasturi. – Toshkent, 2022.
4. Mirziyoyev Sh.M. Yangi Oʻzbekiston strategiyasi. – Toshkent: “Oʻzbekiston” nashriyoti, 2021.
5. Avloniy A. Turkiy guliston yoxud axloq. – Toshkent: “Oʻqituvchi”, 2018.
6. Navoiy A. Mahbub ul-qulub. – Toshkent: Gʻafur Gʻulom nomidagi nashriyot, 2016.
7. Xasanboyev J., Toʻraqulov X., Pedagogika nazariyasi va tarixi. – Toshkent: “Fan va texnologiya”, 2017.
8. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A., Pardaev A. Taʼlimda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent, 2018.
9. Qodirova F.R., Toshpoʻlatova Sh.Q., Kayumova N.M., Aʼzamova M.N. Maktabgacha pedagogika. – Toshkent: “Tafakkur”, 2019.
10. Vygotskiy L.S. Pedagogik psixologiya. – Moskva, 2016.
11. Komenskiy Ya.A. Buyuk didaktika. – Toshkent, 2014.